

IDIOMALARNING TILGA TA'SIRI

Ergashova Sevinchbonu Alisher qizi

*Samarqand davlat chet tillar instituti
talabasi*

sevinchbonuergashova@gmail.com

**Ilmiy rahbar: Shamurodova Naima
Muxtarovna**

Annotatsiya. Ushbu maqola til boyligiga boy idiomalarning ahamiyati va ularning madaniyat, til o'rganish hamda kundalik muloqotdagi o'rnini tahlil qiladi. Idiomalar – so'zma-so'z tarjima qilinmaydigan, ma'no jihatdan badiiy ifodaga ega iboralar bo'lib, ular orqali til yanada jonli, boy va ifodali bo'ladi. Maqolada idiomalarning til rivojlanishidagi ahamiyati va turli madaniyatlarda qanday rol o'ynashi keng yoritiladi.

Kalit so'zlar: idioma, til rivojlanishi, madaniy meros, obrazli ifoda, til o'rganish, badiiy ma'no, kundalik muloqot.

Kirish

Til – faqat axborot yetkazish vositasi emas, balki xalqning tarixi, madaniyati va qadriyatlarini aks ettiruvchi murakkab tizimdir. Har bir tilning o'ziga xosligi undagi badiiy ifodalarda, jumladan, idiomalarda yaqqol ko'rinadi. Idiomalar, so'zma-so'z anglanmaydigan, lekin chuqur ma'noni ifodalashga xizmat qiluvchi iboralar. Ushbu iboralar yordamida til nafaqat ifodali va boy, balki mazmunli ham bo'ladi. Til o'rganuvchilar uchun esa idiomalar orqali tilning chuqur qatlamlariga kirish imkoniyati paydo bo'ladi.

Asosiy qism

Idiomalar va ularning tabiati

Idiomalar, avvalo, an'anaviy ifodalardan farqli ravishda o'ziga xoslik va obrazlilik kirituvchi iboralardir. Idiomalar biror bir hodisa, odat yoki qadriyatga bog'liq bo'lishi mumkin. Masalan, "olovga moy sepish" deganda, faqat qo'shimcha harakat orqali vaziyatni og'irlashtirish ko'zda tutiladi. Shunday qilib, idiomalar kundalik hayotimizga madaniy kontekst orqali kirib keladi va bu orqali xalqning o'ziga xos madaniyati va hayot tarzi haqida ma'lumot beradi. Idiomalarning yana bir muhim xususiyati ularning milliy, madaniy va tarixiy rangbarangligidir. Bu iboralar turli madaniyatlarning odatlari, urf-odatlari va xalq og'zaki ijodi orqali shakllangan. Misol uchun, ingliz tilidagi "break the ice" iborasi dastlab sukunatni buzishni anglatgan bo'lsa, bugungi kunda u yangi tanishuv boshlanishida norasmiy suhbatni anglatadi.

Madaniy qiyofa va idiomalarning ahamiyati

Idiomalar – har bir xalqning o‘z madaniyati, tarixi va turmush tarzining ifodasidir. Ular turli tarixiy voqealar, xalq og‘zaki ijodi va hayot tarzidan kelib chiqqanligi sababli, madaniyat o‘rganishda katta ahamiyatga ega. Idiomalar bir tilda so‘zlashuvchilar orasida yaqinlik hissi uyg‘otadi va ular madaniy birlikni ta‘minlaydi. Masalan, o‘zbek tilidagi “mushukka pisht demagan odam” iborasi hech kimga zarar yetkazmaydigan, yumshoq tabiatli odamni tasvirlaydi. Shunday qilib, bu ibora milliy madaniyatda keng tarqalgan qadriyatlarni ifodalaydi. Til o‘rganish jarayonida idiomalarni o‘zlashtirish esa o‘rganilayotgan tilning madaniy va tarixiy omillarini tushunishga xizmat qiladi. Masalan, ingliz tilida “barking up the wrong tree” iborasi noto‘g‘ri yo‘lni tanlash ma‘nosini bildiradi va bu ibora bilan bog‘liq qadriyatlar ingliz madaniyatida o‘ziga xos o‘rin tutadi. Shunday qilib, til o‘rganishda idiomalarni o‘zlashtirish, faqat lingvistik bilimlarni oshirish emas, balki xalq hayoti, urfodatlari va tarixini o‘rganishga yordam beradi.

Idiomalarning kundalik muloqotdagi o‘rni

Kundalik hayotda idiomalar muloqotni jonlantiradi va ma‘noli qiladi. Har kuni ishlatiladigan ifodalar orqali, odamlar bir-birlari bilan oson aloqa o‘rnata olishadi va muloqotni yanada samimiy qiladilar. Misol uchun, “ko‘zni qisib kulmoq” iborasi kimningdir qo‘shimcha maqsadi yoki niyatini yashirayotganini ifodalaydi. Shunday qilib, idiomalardan foydalanish muloqotni ta‘sirliroq qiladi. Idiomalardan kundalik muloqotda foydalanish o‘z fikrini qisqaroq va aniqroq ifodalash imkonini beradi. Oddiy holatda ko‘proq so‘z sarflash kerak bo‘lsa, idiomalar orqali bir nechta so‘z bilan fikrni anglatish mumkin. Bu esa, suhbatning jonli va qiziqarli kechishiga sabab bo‘ladi. Shuningdek, idiomalar orqali ma‘lumotni sodda, qiziqarli va esda qolarli tarzda yetkazish mumkin bo‘ladi.

Til o‘rganishda idiomalarning o‘rni va afzalliklari til o‘rganish jarayonida idiomalarni bilish — tilning nozik jihatlarini o‘zlashtirishda katta yordam beradi. Idiomalar grammatik jihatdan murakkab yoki noodatiy tuzilgan bo‘lishi mumkin, lekin bu o‘quvchilarga o‘rganilayotgan tilning eng nozik va qiziqarli tomonlarini tushunishga imkon yaratadi. Idiomalarni bilish o‘quvchilarni yanada tabiiy so‘zlashishga olib keladi, chunki ular faqat so‘zlarni emas, balki madaniy ifodalarni ham o‘zlashtiradi.

Idiomalarni o‘zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelish mumkin, chunki ularning ma‘nosi ko‘pincha so‘zma-so‘z tarjima qilinmaydi. Bu esa, o‘quvchilarni madaniyatlararo tafovutlarni o‘rganishga va tushunishga chorlaydi. Zamonaviy til o‘qitish metodlari idiomalarning o‘qitilishiga alohida e‘tibor berishmoqda. Bu esa

o'quvchilarga madaniy jihatdan boyroq bo'lishiga, tilni chuqurroq tushunishiga va ravon so'zlashishiga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, idiomalar tilning ajralmas qismi bo'lib, ular orqali til jonlanadi, madaniyat va tarix bir butun holatda saqlanib qoladi. Idiomalarni tushunish va ulardan foydalanish, nafaqat lingvistik jihatdan, balki madaniy jihatdan ham yuksak bilim darajasini namoyon etadi. Idiomalardan to'g'ri foydalanish muloqotda samimiyat va tushunish muhitini yaratadi. Shunday qilib, til o'rganuvchilar idiomalarni o'zlashtirish orqali nafaqat so'zlashuv qobiliyatlarini oshiradi, balki madaniy aloqalarni ham chuqurlashtiradi. Idiomalarni o'rganish orqali tilning boyligi va ma'nosi yanada ravshanlashadi va ular xalqning tarixiy, madaniy va ijtimoiy merosi sifatida tilga o'ziga xos joziba bag'ishlaydi. Bu esa, tilni faqatgina muloqot vositasi sifatida emas, balki madaniy aloqalarni mustahkamlovchi vosita sifatida qabul qilishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N Dedamirzayeva, U Kuziyev Teaching English to young learners through games Oriental Art and Culture, 86-88, 2020.
2. D Nu'monova, U Qo'ziyev Badiiy matnni lingvostatistik tomondan tahlil qilish Oriental Art and Culture, 119-121, 2020.
3. Abbott, M. (2002). Using Music to Promote L2 Learning Among Adult Learners. TESOL Journal, 11(1), 10-17.
4. Abrate, J. H. (1983). Pedagogical Applications of the French Popular Song in the Foreign Language Classroom. The Modern Language Journal, 67(1), 8-12.
5. Adkins, S. (1997). Connecting the Powers of Music to The Learning of Languages. The Journal of the Imagination in Language Learning, IV, 40.
6. Baum, S., Viens, J., & Slatin, B. (2005). Multiple Intelligences in The Elementary Classroom: A Teacher's Toolkit. New York: Teachers College Press.
7. Shamuradova Naima. (2021). The Effect of Using Songs on Young Learners and Their Motivation for Learning English. Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 2(05), 71-73.
8. U Qo'ziyev Tilda Soflik Masalasi Ta'limda Turkiy Xalqlar Milliy Mentalitetini Mustahkamlashning Dolzarb ..., 2022.
9. Brown, H. D. (2001). Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents.
10. Canning-Wilson, C. (2000). Practical Aspects of Using Video in the Foreign Language Classroom.